

Razrada #4 - Priče

Preporučeno za uzrast 6 - 14 godina

UVOD

Jedan od načina interpretacije čulnog stimulansa i posmatranih elemenata prikupljenih tokom ispitivanja mogao bi biti reprodukovanje našeg iskustva preko priče.

Metoda može biti mnogo, ali je veoma važno da su vrijednosti prepoznate u istraženom prostoru, prikazane i ponovno obrađene. Stvaranje verbalne ili vizuelne priče, pozorišnog prikaza ili drugih narativnih alata ohrabruje učenike/ce da konceptualizuju iskustvo, da ono što im je preneseno iz prostora učine razumljivim za ostale, da ga porede sa drugim gledištima.

Ključna pitanja	Ciljevi učenja	Aktivnosti tokom učenja	Rezultati
<ul style="list-style-type: none"> • Kako iskustvo o prostoru može biti saopšteno i kojim narativnim tehnikama? • Koji elementi i sugestije mogu biti korišćeni za stvaranje naracije?	<ul style="list-style-type: none"> • Razviti sposobnost kreativne obrade informacija i sugestija sakupljenih tokom faze posmatranja. • Podstaci vještine naracije i izražavanja.	<ul style="list-style-type: none"> • Razrada rezultata posmatranja: kreiranje narativnog sredstva. • Razrada i diskusija o vrijednostima prostora: analiziranje i kompariranje različitih mišljenja. • Razvijanje organizacionih i sposobnosti za rad u grupi: razlaganje jednog vježbanja u različite koordinisane aktivnosti.	<ul style="list-style-type: none"> • Pozorišna predstava. • Priče (verbalne i kartografske). • Multimedijalni alati. • Film izvođenja cijelog procesa pripreme.

OPIS

UVOD

Ova obrada ima za cilj razvijanje priče na osnovu iskustva stečenog istraživanjem. To može da bude urađeno na više načina, a ovdje će biti opisane dvije mogućnosti, različite jedna od druge i sa različitim stepenima kompleksnosti:

- *Aktivnost 1 – Kreiranje pozorišne predstave:* učenici/ce sastavljaju priču i transformišu je u predstavu. Ovo vježbanje zahtijeva visok nivo vremenskog angažovanja i koordinaciju različitih

nastavnika/ca, od faze pisanja i pričanja (akcent je na planiranju i saopštavanju priče) do manuelne radne faze (izrada scenarija). Aktivnosti dozvoljavaju nastavnicima/ama da uključe čitavo odjeljenje u jedan jedini projekat, dijeljenjem učenika/ca u grupe sa različitim odgovornostima.

- *Aktivnost 2 – Priča i mapa:* sa stanovišta planiranja i kreiranja, ova vježba zahtijeva manje posvećenosti od prethodnih. Učenici/ce treba da sumiraju direktna iskustva sa prostorom, kroz stvaranje verbalne ili vizuelne priče. Nastavnik/ca može odlučiti da podijeli učenike/ce u različite grupe, a svaka stvara priču koju govori drugima, koristeći mapu prostora kao podršku.

Tokom obje aktivnosti nastavnik/ca ima ulogu pomoćnika, ilustratora na početku svakog vježbanja i faze, pomaže kod definisanja ciljeva, metoda rada, očekivanih rezultata. Na kraju, nastavnik/ca poziva učenike/ce da porede i sumiraju rezultate diskusije.

ZADATAK

Aktivnost 1: Kreiranje pozorišne predstave

Šta je potrebno da uradimo?

Cilj je da od učenika/ca dobijemo činjenice o vrijednosti prostora posmatranog u istraživanju, kroz izvođenje određenog broja vježbanja: izbor glavne teme, dijeljenje odjeljenja u manje radne grupe sa različitim odgovornostima (grupa za određivanje faza, grupa za karakter, grupa za režiju i scenario filma, grupa za kostime), pronalaženje i razvijanje priče, izbor karaktera i njihovih kostima, pripremanje scene i teksta komada i na kraju izvođenje. Ove aktivnosti mogu trajati duže od drugih.

Pozorišna predstava će napredovati na osnovu elemenata i sugestija prikupljenih tokom istraživanja:

- tema: vrijednosti prostora istražene tokom rada na terenu;
- postavljanje scene: ilustracija istraživanog konteksta;
- likovi: na primjer posmatrane životinje i biljke (i/ili oni sa kojima su se učenici/ce poistovjetili/e);
- uloge likova: na primjer ponašanje i karakteristike posmatranih životinja i biljaka;
- priča koju treba ispričati: na primjer interakcije između biljaka i životinja i njihovih staništa.

Kako da to uradimo?

Nastavnik/ca pomaže učenicima/ama da slijede faze datih aktivnosti, dajući im polazna pravila: izbor tema i razvijanje priče inspirisane istraživanjem na terenu; staviti u priču sve što je doživljeno kao naročito važno. Svakoj fazi prethodi diskusija i poređenje, s ciljem da učenici/e steknu sposobnost za diskusiju, interakciju i sumiranje, kao i da steknu razumijevanje o brojnim prostornim deklinacijama koje data vrijednost (naročito one proizašle iz prvobitne faze Razmjene iskustava: vrijednosti prostora 4.1.2.) može preuzeti. Različite faze aktivnosti su ilustrovane niže: prve dvije moraju prethoditi ostalima i, zajedno sa posljednjom, biti urađene sa kompletnim odjeljenjem; treća, četvrta i peta se mogu odvijati u isto vrijeme, ali u manjim grupama učenika/ca.

1. *Izbor teme.* Od učenika/ca se traži da predlože teme za priču, počevši od vrijednosti razmatranih u istraživačkoj fazi (na primjer: „priroda“, „prostor i osjećaji“, „sjećanje“) i elemenata izdvojenih kao onih koji izražavaju te vrijednosti. Svi/e učenici/e saopštavaju svoje predloge i diskutuju ih sa drugima, sa ciljem da se usaglase oko izbora zajedničke teme. Kako bi olakšali ovaj proces, nastavnici/e prije faze razrade zamole učenike/ce da napišu teme koje su zasnovane na iskustvu i da zajednički odaberu temu koja bi poslužila kao najbolja inspiracija za pisanje priče.

2. *Podjela u radne grupe.* Učenici/ce su podijeljeni/e u grupe sa različitim odgovornostima. Svaka grupa mora raditi paralelno, s ciljem koordiniranja različitih zadataka. Dijeljenje može biti urađeno kroz žrebanje, ili na osnovu predloga nastavnika/ca, ili dijeljenjem na način kako su predložili/e učenici/e. Potrebne radne grupe su: grupa dizajniranja (kreiranje scene); grupa za likove (određivanje i opisivanje uloga); grupa za režiju i tekst (pisanje zapleta i scenarija); grupa za dizajniranje kostima (odabrati stil za uloge, napraviti kostime ili maske).
3. *Dizajniranje scene.* Kreiranje scene treba da sadrži reprodukciju istraživanog terena u učionici, korišćenjem jednostavnih materijala (lišće, olovke, lijepak i tako dalje); alternativno školski prostor može biti izabran i pripremljen (učionica, dvorište i drugo). Ako je ovaj posljednji prostor različit od istraživanog, neophodno je adaptirati priču u kontekstu novog prostora. Neophodno je da scena sadrži potrebne elemente koji se prenose u odabranu temu i da imaju podršku u priči. Za razvijanje ovog zadatka savjetuje se da pozovete jednog/u nastavnika/cu umjetnosti.
4. *Biranje uloga.* Saglasno istraživačkom iskustvu, izbor uloga za priču trebalo bi da naprave učenici/ce samostalno i da se identifikuju sa životinjama ili biljkama, izgrađenim stvarima, i drugim elementima koji su posmatrani. Korisno je dati učenicima/ama da za svaku ulogu popune kartu (*Radni listovi za učenike/ce; Priče 4.1*), a karta bi trebalo da sadrži informacije koje se odnose na ime, tipove ponašanja/navika, životnu sredinu, vezu sa većim prostorom i drugim karakteristikama. Izbor kostima dolazi poslije izbora uloga.
5. *Definisanje zapleta i tekst komada.* Ovo je veoma kreativno i zahtjevno vježbanje. Zahtijeva od učenika/ca da naprave napor, počinjući od teme i crtanja inspiracija iz istraživanja, razmišljaju o sastavnim elementima koji su povezani sa vrijednostima istraživanog prostora. Treba da bude pisano kao tekst koji upućuje na osobine likova, metode koje treba da uvode u akciju, prostor za dijalog između likova. Ovo vježbanje radi grupa kojoj je to bilo dodijeljeno zadatkom, spajajući svoj rad sa grupom za dizajn scene i grupom za likove. Nastavnik/ca može pomoći i voditi učenike/ce u definisanju priče i teksta pozivajući ih da pričaju o prostoru i načinima upotrebe sa različitih gledišta životinja i/ili biljaka koje su posmatrali i/ili da se učenici/e poistovjete sa njima (različita gledišta mogu biti prikazana sa artikulisanjem priče u različitim epizodama), ili opisivanjem njihovog sopstvenog osjećanja iz istraživanja (u ovom slučaju učenici/e interpretiraju sami sebe i pričaju sopstvenu viziju prostora), što bi opet podrazumijevalo uključivanje „horusa“ (spoljašnjeg glasa) kome može biti povjereno pričanje priče.
6. *Predstava.* Glumci su odabrani između svih učenika/ca. Ovaj odabir treba da se dešava uz sugestije nastavnika/ce ili učenika/ca. Svi/e učenici/e ne mogu imati ulogu glumaca, ali moraju imati specifične odgovornosti (statista ili sufler, kostim dizajner, režiser itd.) tako da se kompletno odjeljenje osjeća podjednako uključeno u projekat i da učenici/e shvate da je potrebno da svi doprinesu da bi rezultat bio valjan. Predstava će konačno početi i može biti snimljena kao dokument o urađenom.

Aktivnost 2: Priča na mapi

Šta je potrebno da uradimo?

Jedan manje težak metod kreiranja priče jednog sopstvenog iskustva istraživanja je upotreba kartografskog predstavljanja maršrute kao podrške. Na mapi se skicira maršruta i svi materijali prikupljeni tokom istraživanja kako su nam ostali u sjećanju. Ovo vježbanje je praćeno verbalnim objašnjenjem priče (kao u prethodno opisanoj aktivnosti), nastalim traženjem specifičnih vrijednosti ispitivanih tokom istraživanja i elemenata koji su izdvojeni kao oni koji izražavaju te vrijednosti. Priču može razvijati svaki/a učenik/ca pojedinačno ili grupe učenika/ca.

Kako da se to uradi?

Nastavnik/ca vodi učenike/ce tokom pripremanja priče i narednih vježbanja:

1. *Pravljenje mape podrške za priču.* Ilustracija istraživane oblasti može biti urađena na velikom tabaku bijelog papira, crtanjem puta i najznačajnijih prostora koji su pokriveni istraživanjem. Ako nemamo dovoljno vremena, može se upotrijebiti Guliverova mapa.
2. *Pripremanje priče.* Učenici/e su pozvani/e da definišu (individualno ili u grupi) načine kazivanja iskustva koje su imali tokom istraživanja. Priča treba da sadrži elemente koji su povezani sa vrijednošću istraživanog prostora i učenici/e bi trebalo da je pričaju uz korišćenje mape. Gledište može biti gledište samih učenika/ca ili gledište životinja, biljaka i/ili drugih objekata i izgrađenih stvari koje su posmatrane. Nastavnici/ce bi trebalo da predlože učenicima/ama da zapišu značajne djelove priča u sveske.
3. *Priča preko mape.* Svaki/a učenik/ca (pojedinačno ili u grupi) priča svoju priču korišćenjem mape, raspoređujući na mapi prikupljene predmete, fotografije i/ili bilješke napravljene tokom istraživanja. Ako učenici/ce rade u grupi, biće korisno da izaberu predstavnika/cu za svaku ulogu. Pričanje priče je praćeno smještanjem predmeta na mapi. Na kraju vježbanja, kada je mapa popunjena, učenici/ce je gledaju i zapažaju mnoge tačke gledišta koje se pojavljuju zajednički na istom prostoru.

Korelacije: Likovna kultura, Muzička kultura, Maternji jezik i književnost, Priroda i tehnika i Tehnika i informatika Strani jezici, Istorija, Hemija, Fizika i Biologija.

Potrebno vrijeme

Aktivnost 1: 8 sati + vrijeme za karakteristike

Aktivnost 2: 3 sata + vrijeme za karakteristike

Resursi

Za aktivnost 1: veliki tabaci ili rolne bijelog papira i papir u boji, bijeli karton i karton u boji, tanki flomasteri u boji, tempere, bojice, lijepak, makaze, stara odjeća, digitalna kamera, video kamera, baterijske lampe, cd plejer/muzički instrument, lutke za uloge koje učenici/ce ne mogu izvesti (npr. patka), PC i projektor mogu biti upotrijebljeni za scenario.

Za aktivnost 2: veliki tabaci bijelog papira; jedan ortofoto ili tehnička karta istraživane oblasti; tanki flomasteri u boji; prikupljeni objekti i bilješke napravljene tokom istraživanja terena, digitalna kamera.

Napomene

Kreiranje pozorišne predstave zahtijeva od učenika/ca da pripreme predstavu i odigraju je jedni sa drugima. Zapravo, ovo će biti mnogo lakše ako se izvede nakon faze istraživanja u kojoj je bilo direktnih i čulnih interakcija sa prostorom. Naročito za prvu aktivnost („*Izradom pozorišne predstave*“) savjetuje se kombinovanje sa istraživanjem 4 (*Priroda tijela kao prvog prostora koji zauzimamo*) ili istraživanjem 5 (*Perspektive*). Druga se („*Pano sa pričom o maršruti*“) opet može uraditi, takođe, nakon drugih vrsta istraživanja. U oba slučaja, već u istraživačkoj fazi, nastavnik/ca treba jasno da naglasi da je cilj iskustva da proizvede neke konkretne rezultate, kao što je jednostavna pozorišna predstava ili kartografska naracija (priča na mapi). Ovdje je moguće, zbog nedostatka znanja o izvođenju drame, uključiti eksternog eksperta. Naravno, različiti nivoi jednostavnosti/složenosti zahtijevaju različite timske vještine, izvore, uzrast učenika/ca i tako dalje.

Variable Dati dio posla za koji je potrebno više vremena i vještina kao domaći: da napišu esej koji može poslužiti kao predmet za kreiranje „pozorišne predstave“, izabrati, pronaći i napraviti kostime kod kuće, sakupiti materijal za scenu...

Znanja koja se prethodno zahtijevaju od učenika/ca:

Učenik/ca treba da:

- ima završeno istraživanje terena, sakupljena osjećanja, bilješke, fotografije i objekte;
- bude u stanju da slijedi uputstva vodiča;
- ima sposobnost da radi sa drugima;
- bude u mogućnosti da strukturira i komunicira priču;
- posjeduje osnovno poznavanje crtanja;
- posjeduje znanje o tome šta je predstava (na primjer posjeta pozorištu);
- ...

Očekivanja od učenja

- Izraziti sopstvene doživljaje u pisanoj i narativnoj formi.
- Diskutovati sa drugima.
- Steći vještine izvođenja predstave.
- Razviti sposobnost za upravljanje vremenom, preuzimanje odgovornosti, postupanje u neočekivanim situacijama.
- Napredovati u kreativnosti i povezivanju stečenog znanja.

Reference

Cabe Education, *Neighbourhood Journeys. Making the Ordinary Extraordinary. A Teacher's Guide to using the Built Environment at Key Stage 2*, London 2004 (www.cabe-education.org.uk).

Domaći zadaci

Domaći zadaci koji se odnose na ove aktivnosti mogu biti:

1. Treba da bude urađeno prije obrade: Od učenika/ca se traži da, na osnovu iskustva tokom istraživanja, napišu esej, koji se tiče ispitivanih vrijednosti i elemenata koji su izdvojeni kao oni koji izražavaju tu vrijednost. Eseg bi mogao da posluži kao inspiracija za „pozorišnu predstavu“ (nastavnici/ce treba da ostave učenicima/ama da izaberu najbolji esej, onaj koji će pratiti pozorišna predstava).

2. Dati nakon faze obrade. Sastoji se u pripremanju „novina“ koristeći članke koje su napisali/e učenici/e. Novinski članci bi se mogli baviti: stavovima različitih ljudi u priči, utiscima o bojama koje su zamišljali i koje su bile prisutne u izvršavanju različitih aktivnosti, „kritikama“ za one koji su pomogli postavljanju „pozorišne predstave“ i tako dalje.
3. Uvježbavanje predstave.

Zapažanje nastavnika/ce: